

Aquest article ressegueix el procés de gestació de referents locals heroics i de la seva expressió pública efectuada per dos corrents politico-ideològics a la ciutat. En primer lloc, la conversió en heroi pels liberals progressistes a finals del segle XIX de la figura de Jaume Ibran i dels morts del 10 de gener de 1875. En segon lloc, de la conversió en icona del progrés, per part del republicanisme federal antireligiós, de la figura de Miquel Biada. En una batalla per la història local, cadascun d'aquests corrents o formacions pretenia presentar-se respectivament, d'una manera simplista, com els grans i veritables defensors de la Llibertat i del Progrés.

RECUPERACIÓ SECULAR DE LA MEMÒRIA I CAPITALITZACIÓ POLÍTICA D'IDEALS COL·LECTIUS: UN EPISODI DE LA RESTAURACIÓ A MATARÓ, 1880-1911

JAUME IBRAN I MASÓ, UN HEROI DE LA LLIBERTAT

Jaume Ibran i Masó va néixer el 27 d'agost de 1818, un mes després de la festa de les Santes. Era fill de Feliu Ibran i Roure,¹ un pagès de Premià de Dalt traslladat a la capital del Maresme, on va treballar com a bracer, i d'Antònia Masó i Illa, de Mataró. L'avi matern, Pius Masó, fuster a Mataró, va donar el mot de casa amb què seria conegut Jaume Ibran, «en Piu».

El 3 de desembre de 1842, durant el bombardeig de Barcelona per part d'Espartero, es van posar tropes del segon batalló de la Milícia Nacional de Mataró al campanar de Santa Maria, perquè els més exaltats no toquessin a sometent. Es tenia por que convoquessin la població de Mataró a marxar i unir-se als «hermanos» de Barcelona, que s'havien aixecat contra el nou govern de Madrid –la causa que havia provocat el bombardeig d'Espartero sobre la capital del Principat–. Molts veïns i membres del primer batalló de la Milícia de Mataró, format per gent molt jove que sí que havia lluitat contra els carlins, van envoltar el campanar, demanant la rendició dels de dins. Comandava aquest setge casolà un jove Jaume Ibran, que ja simpatitzava amb el liberalisme progressista.² Es va acordar l'evacuació

del cloquer, amb la condició que els revoltats fessin guàrdia a l'església perquè no prenguess mal. Es va tocar a sometent durant cinc hores, però l'Ajuntament va aconseguir calmar els ànims. La bullanga no va arribar a més, acabant la jornada amb tothom al llit de casa seva.³

Trenta anys més tard, iniciada la III Guerra Carlina, es va crear, el juliol de 1872 a Mataró, la ronda de l'Ibran o Compañía de voluntarios de la libertad, també coneguda com els Guies del General, un grup armat que patrullaria Mataró i les seves rodalies, sobretot, mitjançant «excursions» o rondes nocturnes.⁴ Reclutats i comandats per Jaume Ibran, «en Piu», i autoritzats per qui n'havia instat la creació, el capità general de Catalunya, feien aquests torns de nit per detectar i aturar possibles partides de carlins que transitessin per la comarca. Ibran, d'ofici cafeter –regentava el Cafè Nou, a la Riera núm. 35–,⁵ en feia el reclutament. Aquesta companyia d'acció i mobilització ràpida fou coneguda també com la «Ronda volant».⁶ Amb el canvi de règim, van ser nomenats «Voluntarios por la República».

El 13 de maig de 1873, va tenir lloc el primer dels assalts dels carlins a Mataró, concretament, l'executat per un escamot de Francesc Savalls apostat a les muntanyes de Can Bruguera. En

aquesta ocasió, la incursió va aconseguir penetrar dins la ciutat i féu hostatges. Gràcies a l'actuació d'Ibran, els seus homes i altres voluntaris, molts dels quals de filiació republicana, es va expulsar els carlins, que van abandonar la ciutat ràpidament, no sense fer alguns morts entre els milicians del bàndol liberal.

Jaume Ibran era membre del Círcol Liberal de Mataró, un des clubs polítics de la ciutat, i cap d'una de les seves dues tendències internes. L'altra, creiem menys escorada cap al radicalisme, era encapçalada per Josep Garcia i Oliver.⁷

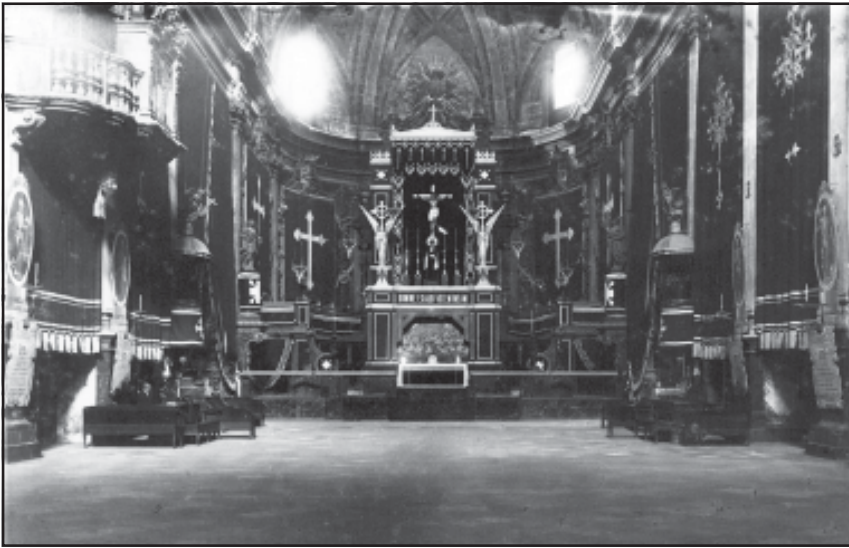
El 7 de juny de 1874, la ronda de l'Ibran es va mobilitzar per atacar Òrrius, on s'estava un grup de carlins que havien atacat Badalona i El Masnou. Aquests, en veure Ibran i els seus homes, van fugir i deixaren els hostatges que havien fet a Badalona, que van quedar lliures.⁸ El 10 de desembre de 1874, Ibran i els seus homes van salvar Vilassar de Dalt d'un atac carlí.⁹ Un mes més tard, el 10 de gener de 1875, els carlins, molts actius a la comarca des de finals d'any, van intentar, amb uns tres mil homes, un assalt a Mataró per l'Havana i la zona entre la Riera i el cementiri. Després d'una dura batalla, amb morts per totes dues bandes, els defensors del pretendent foren aturats i foragitats de la ciutat. El veterà Jaume Ibran, que en un primer moment es va pensar que era fora de la població, amb escassos homes, va expulsar els carlins de la zona nord de Mataró, perseguint-los fins a la font del Pericó.¹⁰ El governador militar de la plaça de Mataró, Domingo Pascual Torrejón, fou el responsable de l'èxit a la zona de Sant Simó. La gent, molt espantada, va poder observar la retirada dels assaltants des dels terrats de les cases. Alguns, fins i tot, utilitzaren telescopis per observar els fets.¹¹ Terrats des d'on es veien «moltes barquetes plenes de gent en la mar promptes a fugir».¹²

Com a premi de les seves actuacions, i en especial pels fets del 10 de gener, l'Ajuntament va obrir una subscripció popular per homenatjar els herois de la jornada, Domingo Pascual i el comandant de la ronda, Jaume Ibran. El 29 de març de 1875, acompanyat musicalment per una banda i en presència d'una comissió formada per caps de la Milícia local, l'Ajuntament, en nom de la ciutat, va fer lliurament d'una espasa al primer, i d'un sabre amb un puny amb les armes d'Espanya i beina d'argent al segon.¹³

Nomenat comandant d'una partida de quatre rondes i vint-i-cinc cavalls que havia d'evitar les incursions en terres del Maresme i del Vallès Oriental dels

carlins, Jaume Ibran era a Breda el 22 d'abril de 1875, integrat en la columna El Rayo. Aquest dia es va produir un dur enfrontament amb les forces de l'Huguet, un capitost carlí. Ibran fou mort durant el combat.¹⁴ El seu cos presentava tres cops de sabre al cap i un a la mà i un forat de bala prop de l'ull.¹⁵ La notícia va arribar a Mataró el dia 24¹⁶ i va ser confirmada l'endemà. El dia 28, els homes de la columna que havia lluitat a Breda van fer entrada a la ciutat. Rere de la columna anava el cavall de Jaume Ibran.¹⁷ El dia 29, el cadàver fou portat en carro fins al cementiri de Mataró. Allí li fou posat el vestit de gala de capità de ronda. El seu cos, col·locat dins d'un ric taüt, fou traslladat pels milicians veterans, en formació i sota el so d'una marxa fúnebre, a l'església de Sant Jaume de l'Hospital, on es va instal·lar la capella ardent. Una secció de la companyia de veterans de la Milícia de Mataró va fer guàrdia d'honor al cadàver.¹⁸ L'Ajuntament, mentrestant, va preparar les honres fúnebres. L'endemà, dia 30, el cos d'Ibran fou portat fins a l'Ajuntament, on «un gentío inmenso compuesto de todas clases y condiciones y todas las autoridades y comisiones de todas las corporaciones, sociedades [algunes de les comissions provenien dels pobles del partit judicial de Mataró]... han acudido a la Casa Consistorial, donde fue llevado el ataúd, que se colocó en un féretro que salió de la Casa Consistorial precedido de la comunidad [de preveres de Santa Maria] siguiendo la carrera siguiente: Riera, calle Barcelona, plazas [Xica i Gran] hasta llegar a la iglesia». Obrien la marxa tres guardes rurals amb gorra i sabre, seguits d'uns trenta voluntaris de la ronda de dit capità amb atxa i un llaç negre al braç. Darrere, el clergat parroquial de Santa Maria, amb la creu alta precedint el bagul que portava el cos d'en Jaume Ibran. De la caixa mortuòria penjaven sis cintes que eren aguantades pels extrems per un capità de ronda, un de l'exèrcit, un de la Milícia local, el de la companyia de veterans, un amic i el síndic de l'Ajuntament. La comitiva fúnebre va aplegar unes set-centes persones, incloses les autoritats polítiques judicials i de Marina locals, el cos d'advocats, notaris i procuradors de Mataró, representants de pobles veïns, com Vilassar de Dalt, milicians liberals veterans etc. Tancava la comitiva els músics de la Milícia local tocant una marxa fúnebre i un piquet de voluntaris de la ronda del difunt amb la baioneta calada.

Dins l'església el bagul es va col·locar dalt d'un túmul decorat amb grups de trofeus militars, «amb canons que aguantaven grans banderes espanyoles y altres de la matrícula de Mataró amb bona combinació y fusells formats en pavelló de cornetes».¹⁹

L'església de Santa Maria, decorada per a celebracions de difunts (c.1905). Fotografia Francesc de P. Spà i Salarich. MASMM. Arxiu d'Imatges.

Santa Maria, guarnida de dalt a baix amb els «enlutados» de difunts –immensos draps negres amb decoracions que tapaven les parets laterals i tot el retaule major–, es va omplir de gom a gom.²⁰ Acabades les exèquies a la parròquia de Santa Maria, la comitiva, sempre amb acompanyament de música, va portar les despulles de Jaume Ibran fins al cementiri on fou enterrat.²¹ La figura d'Ibran i de la diada del 10 de gener es convertirien aviat en un símbol.

LA MEMÒRIA I LES COALICIONS DE PARTIT

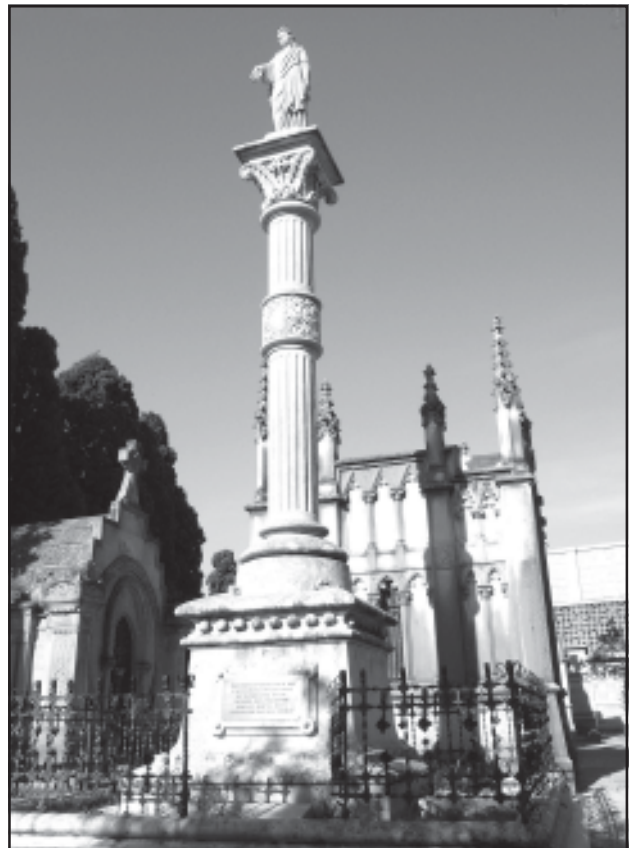
Després que l'Ajuntament acordés el 1880 dedicar un carrer a Ibran i un altre a la jornada del 10 de gener de 1875 i construir un obelisc commemoratiu als herois liberals que havien perdut la vida en aquella ocasió, una multitud festiva, encapçalada per les autoritats municipals, es va congregar, el 12 de gener, per descobrir les plaques amb els nous noms. Els liberals progressistes, aleshores amb majoria a l'Ajuntament, per mitjà dels dos carrers i el monument, s'havien proposat mantenir la memòria d'aquells fets i convertir-los en un símbol. Els regidors es van traslladar tot seguit cap al cementiri per tal de fer una ofrena floral al nínxol d'en Jaume Ibran i dipositar corones a la fossa i tombes dels voluntaris morts el 10 de gener de 1875.²² Garcia i Oliver, cap dels liberal progressistes, va fer un parlament enaltint la figura dels que havien deixat la vida en la defensa de la ciutat.²³

Des de la posada en marxa dels ajuntaments de la Restauració, la vida política local girava al

Panteó dedicat als morts mataronins durant les guerres carlines (1890). Fotografia Ramon Reixach. MASMM.

volvant de dues grans coalicions, la dels liberals conservadors amb els carlins i la dels liberals progressistes amb els republicans històrics. La confrontació política va penetrar, durant la primera meitat de la dècada dels vuitanta, per tal de fer-se'n amb el control, a l'Administració de l'Hospital o de la Junta de govern de la Caixa d'Estalvis de Mataró. Després del parèntesi de majoria conservadora de 1885-1887, l'enfrontament retornaria al camp dels referents històrics.

L'any 1887, l'Ajuntament va acordar construir un mausoleu per a les víctimes del 13 de maig de 1873 i del 10 de gener de 1875 i emplaçar-lo a la plaça Santa Anna. Aquest canvi d'obelisc per mausoleu i d'afegir-hi els morts de 1873, tal com ha observat Joaquim Llovet, cal atribuir-lo al fet de complaure els republicans, aliats dels liberals progressistes aquells anys.²⁴ No seria fins al 15 de gener de 1888 quan es va col·locar la primera pedra. L'oposició dels veïns de la plaça a tenir un

mausoleu davant de les seves cases va fer traslladar la primera pedra al cementiri, indret més adequat per construir aquest tipus de monuments, que no seria enllestit fins al gener de 1890.²⁵ Allí, durant alguns anys, cada 10 de gener es repetiria l'ofrena floral municipal. Durant la diada de 1893 s'hi van sebollir les restes de l'heroi republicà Salvador Palmarola, portades des de la Selva.²⁶ Els seus companys de partit havien demanat el 1880 que se li dedicés també un carrer, el qual, finalment, seria situat en plena «zona republicana», els entorns de la plaça de Cuba, des de 1901, plaça de Pi i Margall.

SALVADOR PALMAROLA I RENTER, HEROI DEL PRIMER REPUBLICANISME

Salvador Palmarola i Renter (Mataró 1834 - Maçanet de la Selva 1873), mitger, fill i nét de mitgers, originaris de Puigcerdà, pel cantó patern, un altre cas de l'atracció cap a la fàbrica Mataró de menestrals de la manufactura tèxtil tradicional de l'interior.²⁷ Palmarola va ser un destacat dirigent del moviment obrer. L'any 1872 presidia el sindicat tèxtil Les Tres Classes de Vapor. Paral·lelament, va ser el primer president del Comitè Democràtic de Mataró creat el 1865, la primera manifestació institucional del republicanisme a la ciutat. El setembre de 1868 entrà a formar part de la Junta Revolucionària que es va fer amb el poder de la població, enquadrat dins les files dels republicans federals, adscripció política de la qual era un dels líders locals. El mes de novembre era membre del comitè del partit Democràtic Republicà que havia de preparar les properes eleccions.²⁸ Va formar part del Cercle Republicà d'Instrucció i Propaganda, fundat el 1868 al carrer d'en Palau. Quatre anys més tard (1872) era president del partit.²⁹ Un cop iniciada la III Guerra Carlina, com a capità de milicians, va ser enviat el 1873 a Maçanet de la Selva per defensar l'*Empalme* ferroviari de l'atac de les forces carlines. Amb un escamot de quaranta-quatre homes, vigilava l'estació. El 23 de novembre Palmarola i els seus van ser encerclats per dos batallons de carlins amb canons, que van servir per volar l'edifici quan els primers es van negar a rendir-se. Obligats a evacuar-lo i després d'un combat cos a cos, van ser morts uns dotze milicians, entre ells Palmarola que, com ha indicat Francesc Costa, va ser ferit i rematat a terra.³⁰

Portada de la *Biografía del Rdo. D. Manuel Blanch, Pbro.*
de Francisco Mas i Oliver, prevere,
impresa l'any 1889 a la impremta de Feliciano Horta.
MASMM. Caixa Bisbe Mas.

El mateix any de l'acord municipal (1887) de construcció del mausoleu, l'Ajuntament va decidir no aportar més fons, trencant un plurisecular costum, a les cerimònies religioses de la Festa Major, de les Santes. Les eleccions municipals de primers de maig, que renovaven per meitats cada dos anys el consistori, havien fet entrar nou regidors de la candidatura de liberal progressistes i republicans i només dos de la candidatura de liberals conservadors i carlins, amb la qual cosa les majories a l'Ajuntament havien canviat a favor dels primers. L'acord referent a les Santes portava data de 19 de juliol de 1887. Per solucionar el problema, l'Administració de les Santes va decidir fer captes pel carrer.

L'obelisc versus les Santes. La Llibertat versus la Tradició. Quin era el tret distintiu de la personalitat de la Ciutat? Per tal de no deixar caure la memòria en exclusiva en l'hemisferi representat per la primera idea, es va proposar l'organització d'una vetllada d'homenatge anual per a la Festa Major, dedicada a la memòria d'un mataroní il·lustre ja traspasat.³¹ Una mesura conciliadora del liberal progressisme local, amb tics més anticlericals que anticatòlics, per tal de no portar les situacions al límit. És possible que l'elecció governativa l'estiu de 1887 de l'alcalde Jaume Julià i Ferran, un liberal sagastià catòlic –el seu fill Jaume Julià i Serrat va ser membre del Círcol Catòlic d'Obrers– hi jugués a favor. La primera, celebrada el juliol de 1888, va

Portada de les *Biografies de D. Jaume Isern y Colomer y D. Carles Isern y Vinyas*, de Terenci Thos i Codina, impresa l'any 1889 a la impremta de Feliciano Horta. MASMM. Biblioteca.

ser dedicada al difunt Manuel Blanch i Puig (+1883), Mestre de Capella de Santa Maria de Mataró, un ofici eclesiàstic de patronat municipal. L'esbós biogràfic va anar a càrrec del seu successor, el doctor Francesc Mas, prevere i viceconsiliari del Círcol Catòlic d'Obrers. La vetllada literariomusical va tenir lloc el 29 de juliol de 1888, significativament a l'Ajuntament. El text es va publicar, per a la seva difusió, a l'Establiment Tipogràfic Felicià Horta.³² El doctor Mas va glossar-hi la música i la figura de Manuel Blanch, tot elogiant el seu mataronisme. La *Missa de Glòria*, composta per Blanch el 1848, i interpretada cada any el dia 27 de juliol, s'havia convertit en un tret propi de la festa. Una partitura per a un ofici religiós que atreia «gente comarcana y forastera [que] viene para paladear en aquellas manifestaciones religiosas algo que en vano encontrará en otros pueblos y ciudades».³³ Una atracció que es produïa ja des de finals del segle XVIII, com ho testimonien les visites a una capital del Maresme en festes del baró de Maldà. El doctor Mas, conscient que la partitura s'havia convertit en un símbol religiós i ciutadà, la va complementar, tot vetllant per la seva qualitat i continuïtat.

L'any següent (1889), seria Terenci Thos i Codina l'encarregat de biografiar els músics cecs Jaume Isern i el seu fill Carles Isern.³⁴ Jaume Isern, organista de la parroquial de Santa Maria, com hem vist, havia estat el fundador d'un cenacle musical de caire romàntic, d'on van sortir tota una generació de músics mataronins. El seu ofici també era de patronat municipal. Aquell mateix any,

BIOGRAFIES

DE
D. JAUME ISERN Y COLOMERY
D. CARLES ISERN Y VINYASPER
TERENCI THÓS Y CODINA.

SOLEMNITAT LITERARI-MUSICAL

DE LES
SANTES DE 1889.

MATARÓ.

Establiment Tipogràfic de Felicià Horta.
Carrer de Argemón, núm. 11.
1889.

l'Ajuntament no va organitzar la festa del Deu de Gener. Com a rèplica, el mes de maig els tres partits republicans (federal, històric i progressista), l'Ateneu Obrer, diverses cooperatives, la lògia maçònica Faro de Iluro i el recentment fundat PSOE, «que per primer cop passeja la bandera vermella pels carrers de Mataró», organitzaren una gran festa, que va incloure una ofrena floral al mausoleu del cementiri.³⁵ La irrupció de la lluita i les ideologies revolucionàries en el moviment obrer català havia provocat un terratrèmol que va recompondre l'escenari i les coalicions polítiques. El liberalisme progressista, espantat, va anar suavitzant la seva oposició cap als conservadors. El republicanisme, desorientat, hauria de navegar entre les noves ideologies que anaven mobilitzant el moviment obrer i la continuïtat amb la seva, fins aleshores, adscripció a la família liberal.

La plaça de Santa Anna amb l'obelisc dedicat als mataronins morts a la Guerra del Francès i les guerres carlines, projectat per l'arquitecte Emili Cabañes, i inaugurat el 1892. Postal A. Thomas. Donatiu de Josep M. Colomer. MASMM. Col·lecció Francesc de P. Enrich i Regàs. Arxiu d'Imatges.

El 1890, quan la coalició entre liberal progressistes i republicans era trencada a la ciutat, ja que els primers s'havien unitat als liberals conservadors romeristes, l'Ajuntament va acordar, una altra vegada, la construcció d'un monument —un obelisc— a la plaça de Santa Anna, però dedicat ara a tots els morts de la ciutat en defensa de la pàtria i a la llibertat durant les guerres civils carlines i, fins i tot, durant la Guerra de la Independència.

Aquell mateix any, es va poder inaugurar finalment l'obelisc, obra del constructor Josep Junoy, a la plaça de la Llibertat, el nom que portava en aquells moments la plaça de Santa Anna.³⁶ A les eleccions del maig de 1891, els sagastians i els conservadors van fer coalició contra l'efectuada pels republicans històrics, federals i progressistes, un capgirament de la situació respecte als primers anys de la Restauració.

De retruc, ja no feia falta organitzar les vetllades biogràfiques a l'Ajuntament. La de 1891 va ser encarregada al doctor Josep Fornells, qui va glossar la figura del M.I. Sr. Dr. D. Jaume Matas y Peramás, canonge lectoral de la seu de Barcelona. Va ser llegida en la solemnitat literàrio-musical de les Santes celebrada en el Círcol Catòlich d'Obrers, ja que l'Ajuntament s'hi havia deixat d'interessar.

El 1892 es van posar les inscripcions³⁷ «a los que murieron defendiendo esta Ciudad en la última Guerra Civil. 13 de mayo de 1873. 10 de enero de 1875» i «a los mataroneses muertos en defensa de la Patria y de la libertad. 16 de junio de 1808. Báscara de 10 de julio de 1836. Torelló 12 de febrero de 1837».³⁸ Finalment, tot el liberalisme polític local era reivindicat, incloent-hi els morts del Corpus de 1808 durant la Guerra del Francès.

Anvers i revers de l'estampa recordatori de les festes de les Santes de l'any 1904. MASMM. Santes.

MIQUEL BIADA I BUNYOL, UN HEROI DEL PROGRÉS

L'any 1904 van tenir lloc les festes del XVI centenari del martiri de les santes Juliana i Sempromiana. Aquestes van ser unes més del seguit de celebracions de centenaris que els catòlics europeus (congressos eucarístics...), de l'estat (congressos espanyols, centenari de santa Teresa...) i catalans (Montserrat, Ripoll...) estaven festejant des de les darreres dècades del segle XIX. A les millores en les

Portada de la *Sucinta relación de la patria y culto de las Santas vírgenes y mártires Juliana y Semproniana*, de Josep Nunell i Blanch, prevere, impresa l'any 1910 a la impremta Vilà. MASMM. Biblioteca.

republicanisme històric i el progressista (1895, 1897, 1899, 1901), la festa del Deu de Gener va anar decaient.

El 1905, amb la progressiva radicalització del republicanisme, els antics liberals sagastians surten de la coalició per presentar-se amb els conservadors. Amb aquesta ruptura, el republicanisme radical va intentar recuperar, sense èxit, el caràcter públic de la festa del Deu de Gener. La batalla pels referents històrics va trobar un substitut. La causa de la llibertat seria ara substituïda per la causa del progrés i Miquel Biada i Bunyol, el promotor del primer ferrocarril de la península, la línia Mataró-Barcelona, el nou personatge a reivindicar.

L'any següent a la Setmana Tràgica, els republicans radicals van proposar a l'Ajuntament la celebració del LXII aniversari de la inauguració d'aquella línia de ferrocarril i un homenatge a l'home que ho havia fet possible. Amb una sòlida presència a un consistori municipal, els radicals van aconseguir que l'Ajuntament s'encarregués de la seva organització. Pocs mesos abans, l'Ajuntament s'havia negat a assistir i a subvencionar les despeses del tradicional ofici de les Santes del dia 27 de juliol:

«¿Quién ignora el empeño en procurarse los más afamados oradores sagrados para las fiestas de las Santas? ¿Y las consultas y viajes para la elección de pendonistas de la procesión? Solamente el empeño y constancia de aquel hombre [Pere Agustí, capellà de les Santes] podía sostener y conservar durante 34 años el interés é importancia de unas manifestaciones de tal naturaleza. En muchas localidades estos cultos y solemnidades religiosas tienen lugar de tiempo en tiempo; en Mataró se suceden todos los años sin interrupción, porque para el Rdo. Agustí un año sin fiesta de las Santas era un imposible. Todos estamos convencidos de que si en 1910 debido a lamentables desviaciones de la mayoría del cabildo municipal no se celebraron festejos religiosos, si el Rdo. Agustí hubiese gozado de perfecta salud y estuviese al frente de la Administración, hubiera habido fiestas de las Santas.»

L'Ajuntament va organitzar, el divendres 28 d'octubre de 1910, la festa que fou batejada per la premsa republicana com «Las fiestas del progreso».

facilitats de comunicació que ajudaven a fer possible les concentracions, cal sumar la voluntat, d'aquestes mobilitzacions, de constituir una resposta visible als discursos que entenien el cristianisme com un fet a recloure en l'esfera privada o als qui consideraven la religió institucionalitzada un fet obsolet.

Les festes de 1904 van ser impulsades per mossèn Pere Agustí i Vilardebò, mossèn Pere Petit i per l'Administració de Santes, formada per Llorenç de Xammar, advocat, Joan Esquerra, fabricant, Ramon Soteres, enginyer i Antoni Coll i Bres.³⁹ Es tractava de celebrar la tradició cristiana de la ciutat, una concreció local de les festes patriòtico-religioses que havia festejat el Principat no feia gaires anys. Durant la celebració el 1897 de la Dedicació de Santa Maria, el darrer diumenge d'octubre, el doctor Josep Fornells, encarregat de la predicació d'aquest ofici, va recordar les diferents referències arqueològiques que permetien establir la possibilitat que l'església parroquial hagués estat edificada sobre l'antic temple romà i que en els graons del seu pòrtic podria haver predicat sant Cugat a les Santes. El doctor Josep Nunell publicaria el 1910 a la ciutat, la seva *Sucinta relación de la patria y culto de las santas Vírgenes y mártires Juliana y Semproniana*.

Mentrestant, i paral·lelament a les diverses coalicions del liberal progressisme local amb el

Col·locació de la placa a la casa del carrer de Sant Antoni, on visqué i morí Miquel Biada. Any 1910.

Postal cedida pel senyor Antoni Fàbregas i Maldonado.

Com ha recollit Joaquim Llovet en el seu article de revelador títol, «Biada versus les Santes?»,⁴⁰ les façanes de l'Ateneu Obrer, de la Societat Recreativa Nueva Constància i del Centre Federal Radical van ser engalanades. A les nou del matí, al Teatre Euterpe va tenir lloc una vetllada teatral i musical. Es va col·locar «un decorat representant l'antiga estació de Mataró amb la màquina primitiva i una al·legoria del sol que sortia amb data 28 d'octubre de 1848, i sobre els seus resplendors, com una silueta, la figura de Miquel Biada».

Es va cantar un himne encarregat i compost per a l'ocasió per Joaquim Cassadó, el qual, personalment, va dirigir una gran massa coral formada pels cors mataronins La Perla, l'Harmonia, la Walkyria, els Girondis i l'Orfeó Mataroní –la secció coral del Círcol Catòlic d'Obrers de Mataró—. Posteriorment, es va descobrir una placa a la casa on va morir Biada i una altra a l'estació. El buit informatiu a la festa per part del *Diario de Mataró y la Comarca* va ser total. Tal com ha notat Joaquim Llovet, la publicació conservadora interpretava les festes com un *ballon d'essai* per provar la «pre-disposició dels mataronins per celebrar la festa del dia 28 d'octubre» i, per cas de «resultar favorable, traslladar la festa major a aquesta data».⁴¹

Les festes es van repetir el 28 d'octubre de 1911. En aquesta nova ocasió, es va posar la primera pedra d'un monument, que mai va passar d'això, dedicat a Miquel Biada, prop de la via del tren. *El Nuevo Ideal*, publicació republicana local, va destacar el buit a aquests actes d'aquells que no sabien anar a cap festa popular on no hi hagués cap capellà, els mateixos que posaven obstacles a «todo aquello que simboliza amor y progreso».⁴²

Aquell mateix any, el 6 de març,⁴³ s'havia aprovat canònicament l'Associació de Devots de les Santes, l'objectiu de la qual era fer captés a nivell

particular per tal de poder pagar els oficis religiosos de la festa major, i no haver de dependre així de les majories que hi hagués a l'Ajuntament i de la seva voluntat o no de col·laborar amb les despeses.

Vuit anys més tard, el consiliari del Círcol Catòlic d'Obrers, el doctor Francesc de Paula Mas, lliurava a la impremta la seva *Memoria sobre el culto y devoción que los mataroneses han tributado a las Santas Juliana y Semproniana* (Mataró 1919).

Ramon Reixach i Puig

Col·locació de la primera pedra al monument a Miquel Biada l'any 1911. Fotografia extreta de *La Actualidad*.

Portada de la *Memoria sobre el culto y devoción que los mataroneses han tributado a las Santas Juliana y Semproniana*, de Francesc de P. Mas i Oliver, prevere, aleshores bisbe de Girona, impresa l'any 1919 a ca l'Abadal. MASMM. Biblioteca.

NOTES

- 1.- Museu Arxiu de Santa Maria (=MASMM), Llibre de Baptismes núm. 27, foli 166. Bateig de Jaume Ibran. Llibres de Matrimonis núm. 9, foli 151. Matrimoni Ibran-Masó. Feliu Ibran era fill de Joan Ibran, pagès de Premià de Dalt.
- 2.- FRANCESC COSTA I OLLER, *Progressistes, moderats i republicans* (Mataró 1988), 54.
- 3.- COSTA, *Progressistes*, 138-140.
- 4.- JOAQUIM LLOVET, *Mataró, dels orígens de la vila a la ciutat contemporània* (Mataró 2000), 405.
- 5.- FRANCESC COSTA I OLLER, *Josep Gualba, cronista de Mataró (1873-1875). Guerra carlina i partits polítics del Sexenni Democràtic a la Restauració* (Mataró 1985), 76n.
- 6.- COSTA, *Josep Gualba*, 76n, 91 i 106.
- 7.- *Idem*, 107-108.
- 8.- *Idem*, 93.
- 9.- JOSEP MANÉN, *Dietaris*, 30 de març de 1875.
- 10.- COSTA, *Josep Gualba*, 112-113.
- 11.- JAUME CASTELLVÍ I TODA, «Extraordinari Fires 1935», *Diari de Mataró*, 3-4.
- 12.- MANÉN, *Dietaris*, 10 de gener de 1875.
- 13.- COSTA, *Josep Gualba*, 122.
- 14.- ENRIC PUIG I GIRALT, *Guerres Carlines a Mataró. Les fortificacions vuitcentistes* (Mataró 1997), 78.
- 15.- MANÉN, *Dietaris*, 30 de març de 1875; PUIG, *Guerres Carlines*, 1997, 93n 69.
- 16.- COSTA, *Josep Gualba*, 126.
- 17.- *Idem*, 126.
- 18.- *Idem*, 128.
- 19.- MANÉN, *Dietaris*, 30 de març de 1875.
- 20.- *Ibidem*.
- 21.- COSTA, *Josep Gualba*, 30.
- 22.- LLOVET, *Mataró*, 140.
- 23.- PUIG, *Guerres Carlines*, 84-85.
- 24.- J. LLOVET, *Mataró*, 410.
- 25.- FRANCESC COSTA, «En Palmarola i l'Ibran contra els carlins», *Mataró Escrit* (febrer 1992), 46.
- 26.- COSTA, «En Palmarola», 48.
- 27.- MASMM, Llibre de Matrimonis núm. 10, foli 175. Teresa Renter i Rovira, filla de Salvador Renter i de Josefa Rovira, es va casar el 1817 amb Bonaventura Palmarola i Travila, mitger, fill de Josep Palmarola, mitger, i de Teresa Travila, cònjuges de Puigcerdà. MASMM, Llibre de Baptismes núm. 30, foli 110. Salvador Josep Antoni Palmarola i Renter va néixer el 15 de març de 1834 i va ser batejat el dia 17, essent-ne padrins Joan Palmarola i Maria Reig, muller de Salvador Reig.
- 28.- COSTA, *Josep Gualba*, 32.
- 29.- *Idem*, 32-33.
- 30.- COSTA, «En Palmarola», 46.
- 31.- «Mig segle d'actuació. Apunts per l'Historial de la nostra Entitat», *Butlletí del Círcol Catòlic d'Obrers*, núm. extraordinari (1934), 366.
- 32.- FRANCISCO MAS OLIVER, *Biografía del Rdo. D. Manuel Blanch, Prbo., leida en la solemne velada literario-musical que para honrar la memoria de tan caro patricio, celebró el Excm. Ayuntamiento de esta Ciudad de Mataró el 29 de julio de 1888*, Est. Tip. Feliciano Horta (Mataró 1889).
- 33.- F. CASTELLÀ, *Esbozo biográfico del Reverendo don Pedro Agustí y Vilardebó* (Mataró 1910).
- 34.- TERENCI THOS I CODINA, *Biografies de D. Jaume Isern y Colomer y D. Carles Isern y Vinyas* (Mataró 1889).
- 35.- COSTA, «En Palmarola», 48.
- 36.- *Ibid.*
- 37.- LLOVET, *Mataró*, 410.
- 38.- COSTA, «En Palmarola», 48.
- 39.- FÈLIX CASTELLÀ I NUNELL I FRANCESC CABANYES I PRAT, *Memòria explicativa de les festes celebrades a la ciutat de Mataró ab motiu del XVI centenari del Martiri de les Santes Juliana y Semproniana* (Mataró 1907).
- 40.- JOAQUIM LLOVET, «Biada versus les Santes?», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 62 (Mataró, octubre 1998), 26-30.
- 41.- LLOVET, «Biada».
- 42.- *Idem*.
- 43.- LLUÍS FERRER I CLARIANA, *Testimoni del culte a les Santes Juliana i Semproniana, en el monestir de Sant Cugat del Vallès i a Mataró* (Mataró 1961), 29.